

כ"ט אייר, תשע"ד, 29.5.2014

גיליון מס' 410

פרשת נשא

המים המאררים – פוליגרף מן התורה

מאת רפאל צרפתי, קיבוץ שדה אליהו

מסכת שלמה בגמרא ובמשנה מוקדשת לפרשת סוטה, למניעיה ולהלכותיה. לראשונה מציעה התורה פיתרון נסי לבעיה מסוימת, במקום דיון משפטי.

וכך פותח הרמב"ן בסוגית סוטה: "והנה אין בכל משפטי התורה דבר תלוי בנס זולתי העניין הזה". ולמען קיום הנס התורה מציעה תאור משפיל ומבזה של טקס השקאת הסוטה שמטרתו לפי הרמב"ן: "כי חפץ למען צדקו לייסר הנשים שלא תעשנה כזימת יתר העמים ולנקות ישראל מן הממזרות, שיהיו ראויים להשרות שכינה בתוכם".

שיאו של הטקס וחומריו הם במחיקת שם השם. ומה הצדקה לכך? רבי ישמעאל אומר: "מניין למוחק אות מן השם שעובר בלא תעשה? שנאמר: ואבדת את שמם, לא תעשו כן לאלוהיכם", אלא שהדאגה לשלמות הזוגיות היא כה חשובה בעיני הקב"ה, עד כי הוא מוכן ששמו יימחה מעל גבי מגילת האלה שהכהן כותב לפני שהוא משקה את האישה. וכך אומרת הגמרא: "אמר מר: גדול השלום שבין איש לאשתו, שהרי אמרה תורה, שמו של הקב"ה שנכתב בקדושה ימחה על המים". (חולין קמא ע"א)

ההסבר שחז"ל נותנים לפרשת סוטה הוא במתן האפשרות לשני בני הזוג להמשיך ולקיים חיי נישואין בנאמנות ובטהרה.

ומה עם קנאתו של הבעל?

החשד של הבעל בפרשה מכונה "רוח קינאה", ולמען שמירה על זכותה של האישה מפני קינאה עיוורת או האשמת שווא, התורה מציבה תנאים קפדניים לדרישתו של הבעל להשקות את האישה במים המאררים. וכך פותח הרמב"ם בהלכות סוטה: "קינאי האמור בתורה, וקינא את אשתו הוא שיאמר לה בפני עדים שלא תסתרי עם איש פלוני" (פא, ה). כלומר, התנאי הראשון הוא התראה ועדים.

היות והאישה יודעת איזה השפלה מחכה לה, היא אינה חייבת לדרישת בעלה: "אישה שקינא לה ונסתרה, אין כופין אותה לשתות אלא אם רצתה ואמרה הן נטמאתי. תצא בלי כתובה ונאסרה על בעלה לעולם ואינה שותה. וכן אם אמרה איני טמאה ואיני שותה! אין כופין אותה לשתות ותצא בלי כתובה" (רמב"ם, סוטה, פב, הא).

תאור השקאת הסוטה מובא על ידי הרמב"ם בפרק השלישי למסכת סוטה ומעיד על ההשפלה שתעבור האישה עד לשתיית המים המאררים:

"כיצד סדר השקאת סוטה? הבעל בא לבית הדין שבעירו ואומר להן אשתי זו קינאתי לה עם פלוני... ומשלחין אותו לירושלים: שאין משקין את הסוטה אלא בבית הדין הגדול של שבעים זקנים במקדש... הגיעו לירושלים, בית דין הגדול מושיבין אותה ביניהן ומאיימים עליה... ומפחידין אותה פחד גדול שלא תשתה וכו'... (כלומר – שתודה)... ומקבצים עליה קיבוץ גדול של נשים, שכל הנשים הנמצאות שם חייבות לראות אותה... ואומר לה (הכהן) אם לא שכב איש אותך ואם לא שטית טומאה תחת אישך, הנקי ממי המים המאררים האלה. ואת כי שטית טומאה תחת אישך... יתן ה' אותך לאלה ולשבועה בתוך עמך בתת ה' את ירכך נופלת ואת בטנך צבה... ומשביעין אותה והיא אומרת אמן אמן... ואחר כך מביא מגילה של עור טהור... וכותב השם ככתבו... ואחר כך כהן אחר בא אליה ואוחז בבגדיה וקורע עד שמגלה את ליבה, ומגלה שיערה וסותר מחלפות ראשה כדי לנוולה... ואחר כך משקה אותה... אם טהורה היא יוצאת והולכת לה והרי היא מותרת לבעלה ואם טמאה היא, מיד פניה מוריקות ועינה בולטות, והיא מתמלאת גידין גידין... ובטנה צבה בתחילה ואחר כך תיפול ירכה ותמות".

אין אנו יודעים מכל תיעוד במקורות אם טקסי סוטה אכן התקיימו בזמן המקדש, לכן לא ייפלא שאחרי התיאור המפחיד והמשפיל הזה מצטט הרמב"ם את הגמרא וכותב: "לפיכך משרבו המנאפים בגלוי בבית שני, בטלו הסנהדרין את מי המרים וסמכו על הכתוב בקבלה: "לא אפקוד את בנותיכם כי תזנינה" (הושע).

רפאל צרפתי, חבר שדה אליהו, אחראי פיקוח והדרכה בחממות העגבניות שבמפעל

"ביו ביו"

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא. תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il